

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۳۴	ثروتی به نام بیمه
۳۹	مثلث دولت - کارگر - کارفرما
۴۰	صنعت مهجور
۴۱	اما واگرهای یک بسته
۴۳	میخکوب کردن بهای ارز
۴۴	رشد کمی کمتر، تورم و بیکاری کمی بالاتر
۴۵	تحولی برای اقتصاد
۴۶	درهای بسته اقتصاد به روی جهان سرمایه
۴۷	بازار غیراستاندارد ایرانی
۴۸	دستور کار مجلس

راه حل‌ها، موانع و ابزارهای کنترل فساد

دست‌های ناپاک

بنا به شرایط هر کشور، مبارزه با فساد، یک فرایند بلندمدت است که عنصر اصلی مبارزه در این فرایند، اراده و عزم سیاسی می‌باشد.

فساد یکی از معضلات بارز اقتصاد ایران به شمار می‌رود. طی سال‌های متمادی، مسؤولان کشور در راستای مبارزه با این پدیده شوم اجتماعی و مدیریتی در تلاش بوده‌اند. از آن جمله می‌توان به فرمان ۸ ماده‌ای مقام معظم رهبری که در راستای مبارزه با فساد اقتصادی مطرح گردید اشاره کرد. همچنین پیش‌بینی‌های قانونی صورت گرفته و مواد متعدد قانونی که دفع فساد را از حیطه اجتماع و اقتصاد کشور مورد توجه قرار داده است و یا اقدامات قضایی و انتظامی صورت گرفته در این راستا، نمونه‌های بارز فساد ستیزی در کشور می‌باشد. نیاز به پشتیبانی از بالا، حمایت‌های پایین، تغییر نگرش‌ها و فرهنگی کردن، از الزامات مسیر مبارزه با فساد است. تلاش در جهت حداقل سازی این پدیده مخرب ضروری است. در این راستا، اشاره به راهکارهای زیر می‌تواند در کاهش فساد در کشورمان، مفید و مؤثر باشد:

تقویت نهادها و مؤلفه‌های دموکراتیک: فساد، پیامد طبیعی مداخلات حکومت است و از ماهیتی فی‌نفسه سیاسی برخوردار می‌باشد. نقش نهادهای سیاسی که تأمین‌کننده محیط سیاسی لازم برای برقراری ارتباطات میان مردم و حکومت است، جهت شیوع یا کنترل فساد، بسیار با اهمیت می‌باشند.

در یک نگاه کلی، باید ادعان داشت که سطح دموکراسی و توسعه اقتصادی یک کشور، ارتباطی معکوس با میزان فساد در آن دارد. بنابراین، تقویت و

روابط میان سطوح مختلف قدرت اجرایی عمل کند. برای مثال، نتایج تحقیقات، حاکی از آن است که نظام‌های پارلمانی در مقایسه با نظام‌های ریاستی، کارآمدی بیشتری برای قانون‌گذاری در زمینه افزایش پاسخگویی و کاهش فساد دارند.

مورد آخر، مربوط به میزان شفافیت موجود در یک نظام سیاسی می‌باشد که پاسخگویی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. شفافیت یک سیستم، بیش از همه، به آزادی مطبوعات و بیان و درجه عدم تمرکز موجود در نظام سیاسی بستگی دارد. نظام‌های سیاسی مبتنی بر عدم تمرکز، با فساد کمتر و پاسخگویی بیشتر قرابت دارند.

استفاده از بخش خصوصی: خصوصی‌سازی می‌تواند با خارج کردن دارایی‌های خاص از کنترل دولت و تبدیل اقدامات صلاح‌دیددی مقامات به انتخاب‌های مبتنی بر محرکه‌های بازار، از فساد بکاهد. خصوصی‌سازی، یک روند گریزناپذیر برای خروج از بن‌بست تمرکزگرایی فسادآمیز است و می‌توان آن را به عنوان یک برنامه اصلاحی برای مقابله با فساد قلمداد کرد، زیرا حضور بخش خصوصی و نظارت ارگان‌های غیردولتی، انحصار بخش دولتی را از عرصه تصمیم‌گیری‌ها حذف خواهد کرد. البته این روند اصلاح‌آمیز در صورتی که توسط افراد سالم صورت نگیرد، به یک منبع بالقوه جدید برای ایجاد درآمدهای فاسد تبدیل خواهد شد.

اصلاح اداری: از آنجا که برخی دلایل بروز فساد اداری، به عوامل اداری و مدیریتی ارتباط دارد، اصلاحات اداری که در جهت تغییر بوروکراسی‌های دولتی هستند، می‌توانند در کاهش فساد و همچنین بهبود کارایی و اثربخشی خدمات عمومی مؤثر باشند.

تشکیل نهادهای مستقل مبارزه با فساد: ایجاد نهادی مستقل برای پیگیری راهبردها و نظارت مستمر، راهی قابل قبول و کارآمد برای مبارزه با فساد در جامعه است. بسیاری از کشورها به منظور کشف، پیگیری و مبارزه با فساد و همچنین، اجتناب دولت از دخالت در

کارآمدی نهادها و مؤلفه‌های دموکراتیک از قبیل: مجموعه قضایی مستقل، وجود گروه‌های اپوزیسیون و مطبوعات آزاد، انتخابات و رقابت سیاسی سالم، توسعه سیاسی، احزاب مستقل، مشروعیت سیاسی، جامعه مدنی قوی و توانمند و در عین حال، عدم تمرکز، زمینه‌های شکل‌گیری فساد را محدود می‌سازند. لذا تقویت و توانمندسازی نهادهای سیاسی دموکراتیک، نقش تعیین‌کننده‌ای در کاهش و مبارزه با فساد دارند. علاوه بر این، افزایش پاسخگویی و شفافیت سیاسی، زمینه وقوع فساد را کاهش می‌دهد.

افزایش پاسخگویی و شفافیت: سه ویژگی عمده نظام‌های سیاسی که در زمینه پاسخگویی آنان می‌تواند مورد توجه قرار گیرد، عبارتند از: درجه رقابت‌پذیری در سیستم سیاسی، نحوه فعالیت مکانیزم‌های کنترل و موازنه در شعبات مختلف حکومت و میزان شفافیت نظام سیاسی.

رقابت سیاسی، به عنوان یک پارامتر تعیین‌کننده در کارایی و برون‌داده‌های سیاسی مطرح است. به خصوص، نقش احزاب مخالف در افشای اقدامات کارگزاران و مقامات حکومتی حاکم، عامل تعیین‌کننده دیگری در میزان پاسخگویی یک نظام سیاسی است. مورد دوم که مربوط به وجود مکانیزم‌های کنترل و موازنه در سرتاسر شعب مختلف حکومت است، می‌تواند در ارتباط با روابط میان قوه‌های مجریه، مقننه و قضاییه و همچنین، در ارتباط با

دستگاه قضایی و پلیس سالم: با دستگاه قضایی و پلیس ناسالم، مبارزه با فساد، توهمی بیش نخواهد بود. دستگاه قضایی و نیروی انتظامی عادلانه که بر مبنای مبارزه با رفتارهای تبعیض آمیز در سطوح خرد و کلان جامعه استوار باشد، زمینه‌ساز حرکت‌های اصلاحی در راستای مبارزه با فساد در همه ابعاد آن است.

همکاری‌های بین‌المللی: برای فراتر رفتن مسأله مبارزه با فساد از مرزهای ملی، وجود همکاری و تبادل اطلاعات فراملی ضروری است. فساد، محدود به یک کشور یا یک منطقه نیست و در صورت عدم همکاری‌های بین‌المللی، سرعت فراگیری آن بسیار بالا است.

آزادی مطبوعات: از آنجا که آگاهی مردم از مقررات و وظایف دولت، یک پیش شرط مبارزه با فساد می‌باشد، مطبوعات می‌توانند در تقویت طرز تفکر مبارزه با این پدیده شوم نقش بسزایی را ایفا نمایند. ■

جمع‌آوری اطلاعات و نتیجه‌گیری‌ها، ادارات مستقلی ایجاد نموده‌اند. در برخی کشورها، این ادارات، هیچگونه وابستگی اداری و مالی به قوه مجریه و حتی اداره پلیس ندارند و کاملاً مستقل عمل می‌نمایند.

رقابتی کردن هرچه بیشتر اقتصاد: اقداماتی که در راستای رقابتی کردن هرچه بیشتر اقتصاد و نهایتاً کاهش فساد اعمال می‌گردد، عبارتند از: حذف انحصارات دولتی و آزادسازی (اعم از قیمت‌ها، موانع تعرفه‌ای و غیره)، تقویت نهادهای نظارتی، ایجاد بخش خصوصی رقابتی، اصلاح مدیریت بخش عمومی دولتی، منطقی کردن حقوق و دستمزد کارمندان دولت، اصلاحات ساختاری در حوزه‌هایی مانند مالیات و قوانین معاملات خصوصی، اصلاح مدیریت دولتی و کوچک‌سازی دولت، بهبود نظام‌های مدیریت مالی و ادارات حسابرسی، تک‌نرخ کردن ارز، تثبیت نرخ‌های بهره، حذف یا کاهش انبوه مقررات و شفاف کردن قوانین.

بیمه و رشد اقتصادی

ثروتی به نامه بیمه

استفاده بهینه از ذخایر فنی و به خصوص سرمایه‌گذاری این وجوه در بازار سرمایه، منجر به توسعه اقتصادی می‌شود.

پیشرفت بیمه در یک کشور، می‌تواند منجر به حفظ ثروت ملی و تشکیل پس‌اندازهای بزرگ شود و در ارتباطی متقابل با رشد و توسعه اقتصادی، افزایش مبادلات و توسعه سرمایه‌گذاری‌های آن کشور می‌باشد. در واقع صنعت بیمه، با توجه به نقش آن به عنوان یک نهاد سرمایه‌گذار و تعهدش در جبران خسارت، می‌تواند بر فعالیت‌های اقتصاد کلان و نیز در رشد اقتصادی آن کشور، تأثیر بسزایی داشته باشد.

یکی از اثرات اقتصادی بیمه، حفظ ثروت ملی است. اشخاص و نهادها، می‌توانند ضمانت اموال و تأسیسات خود را با پرداخت حق بیمه مستمر، به شرکت‌های بیمه‌ای واگذار کنند تا در صورت وقوع حادثه، خسارت وارده را از شرکت‌های بیمه‌گر دریافت کرده و بدین طریق، اموال و دارایی‌هایشان از گزند خطر در امان بماند. تأثیر اقتصادی دیگر بیمه، تضمین سرمایه‌گذاری‌ها است. با توجه به این که ایجاد

سرمایه‌گذاری‌های جدید، باعث توسعه و رشد اقتصادی هر کشور می‌شود، تأمین امنیت سرمایه‌ها در تداوم این رشد، از اهمیت خاصی برخوردار می‌شود و فقط در صورتی که سرمایه‌گذار بداند خطری سرمایه‌اش را تهدید نمی‌کند، اقدام به سرمایه‌گذاری جدید می‌نماید. در این شرایط، بیمه می‌تواند ریسک خطر را کاهش دهد.

از دیگر تأثیرات اقتصادی بیمه، می‌توان به توسعه سرمایه‌گذاری‌ها اشاره کرد. در کلیه

گویند. اگر بیمه اتکایی، بیمه خارجی باشد، در نتیجه شرکت بیمه داخلی، باید حق بیمه مجدد را به صورت ارزش شرکت بیمه‌گر اتکایی بپردازد که همین امر، سبب خروج ارز از کشور شده و تراز بازرگانی، به ضرر کشور مبدأ می‌گردد. در نتیجه، مهمترین مسأله‌ای که باید بدان توجه کرد، این است که حتی المقدور سعی شود بیمه اتکایی در کشورمان توسط بیمه‌گران داخلی انجام شود تا بدین ترتیب، صادرات تقویت شده و تراز بازرگانی به نفع کشور تغییر کند.

شرکت‌های بیمه در توزیع سود و زیان اقتصادی یک کشور به بازارهای بین‌المللی - تحت حوادث گوناگون، نقش بسزایی را ایفا می‌کنند، زیرا شرکت‌های بیمه با توجه به امکانات مالی خود، قسمتی از ریسک را تقبل کرده و بخش دیگر را به شرکت بیمه اتکایی واگذار می‌نمایند و در این صورت، با بروز سود یا زیان، این ریسک، در سطح بین‌المللی توزیع شود.

صنعت بیمه با ایجاد آرامش روحی و امنیت، باعث از بین رفتن نگرانی‌های ناشی از حوادث ناگهانی شده و از این طریق، به بهبود کیفیت زندگی مردم و فعالیت‌های اقتصادی کمک می‌کند.

موانع و راهکارها

با توجه به اهمیت بسزای بیمه، متأسفانه هنوز صنعت بیمه با مشکلاتی مواجه است و نتوانسته جایگاه واقعی خود را به دست آورد. از جمله مشکلات این صنعت را در موارد زیر می‌توان خلاصه کرد:

(۱) مهمترین عامل در پیشرفت هر صنعت، مسأله رقابتی بودن آن است، ولی در کشور ما، صنعت بیمه با نگاه دولتی صنعت بیمه روبه‌رو است و تا زمانی که در این بخش، خصوصی‌سازی واقعی انجام نگیرد، سهم رشد اقتصادی در این صنعت به کندی صورت می‌پذیرد و پس‌اندازهای ناشی از حق بیمه‌های دریافتی در بازار سرمایه نیز، اندک خواهد بود.

(۲) در حال حاضر، بسیاری از بخش‌ها و

